

Ministrui Pirmininkui Gintautui Paluckui
Švietimo mokslo ir sporto ministrei Ramintai Popovienei
Sveikatos apsaugos ministrei Marijai Jakubauskienei
Socialinės apsaugos ir darbo ministrei Ingai Ruginienei
Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkei Vaidai Aleknavičienei
Seimo Sveikatos reikalų komiteto pirmininkei Linai Šukytei-Korsakei
Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkui Linui Kukuraičiui
Lietuvos švietimo tarybos pirmininkei Saulei Mačiukaitei-Žvinienei
Prezidento patarėjų Švietimo, mokslo ir kultūros grupės vadovei Jolantai Karpavičienei
Šeimos politikos komisijai
Tarpžinybinei vaiko gerovės tarybai
Priklausomybių prevencijos komisijai

DĖL BŪTINYBĖS KOREGUOTI LR VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMO PLANO PROJEKTO PUNKTĄ 3.5.2.

2025 m. kovo 6 d., Vilnius

Š. m. sausio 31 d. drauge su dar 24-iomis organizacijomis [kreipėmės raštu](#) dėl neatidėliotinių sprendimų nacionaliniu mastu priėmimo poreikio, susijusio su asmeninių išmaniųjų naudojimo ugdymo įstaigose problema. Pateikėme visą eilę faktų, įrodymų, mokslinių tyrimų duomenų, mokslininkų, ekspertų ir UNESCO rekomendacijų, kodėl problemą spręsti – dabar, tokiam amžiui, tokia apimtimi ir tokiomis sąlygomis.

Vasario 5 d. paskelbus viešą [nacionalinę iniciatyvą „Iš telefonų – į mokyklą“](#), palaikymą jai iki šios dienos išreiškė jau per **3700** žmonių ir per **200** organizacijų – tai asociacijos, bibliotekos, ugdymo įstaigos, leidyklos, agentūros, AB, UAB, VŠĮ, MB, fondai, sąjungos. Naujai besijungiančių organizacijų sąrašas čia: <https://telefonaimokykloje.e-etika.lt/jungiasi-organizacijos/>.

Apkreipiame dėmesį, kad dabartiniame LR Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo [plano](#) projekte būtina koreguoti punkto 3.5.2. formuluotę. Šiuo metu ji skamba taip:

3.5.	PRIORITETAS – Žmogaus teisių principais grįstos psichikos sveikatos vystymas ir psichologinei gerovei palankios aplinkos kūrimas			
Eil. Nr.	Veiksmo pavadinimas	Įvykdymo data	Atsakingas vykdytojas	Dalyvaujančios institucijos
3.5.2.	Teisės aktais įtvirtinti ribojimus dėl mobiliųjų telefonų naudojimo bendrojo ugdymo mokyklose pamokų metu, mažinant žalingą skaitmeninių technologijų poveikį vaikų psichikos sveikatai	2026 m. IV ketv.	SAM	ŠMSM

Taip suformuluotas veiksmas nespėndžia problemos, kurią aiškiai mato visos suinteresuotosios pusės, taip pat ir organizacijos, pasirašiusios iniciatyvos dokumentą bei tos, kurios jungiasi prie iniciatyvos. Atkreipiame dėmesį į tris aspektus: žodį „**ribojimai**“, laiką – „**pamokų metu**“ ir terminą, iki kada veiksmas turi būti įgyvendintas.

1. **„Ribojimai“. Svarbu įvardinti aiškų veiksmą – draudimą, o ne ribojimus.** Palikus tokią formuluotę, kokia yra dabar, mokykloms teks atsakomybę užtikrinti, kad asmeniniais išmaniaisiais per pamokas būtų naudojamosi išimtinai tik ugdymo tikslais, o ne susirašinėjimams, žaidimams, pornografijos žiūrėjimui, socialinių tinklų naršymui, interneto naujienų sekimui ir t. t. – ką užtikrinti yra itin sudėtinga. Vaikai ir paaugliai tokiu atveju bus toliau paliekami be priežiūros internete, akumuliuosis jų laikas prie ekranų, o dėmesio fragmentacija išliks aktyvi ir skaitmeninė blaška trukdys ugdymo procesui. Draudimas svarbu ir dėl šių aspektų:
 - i. Dalis mokyklų neužtikrina interneto turinio filtravimo priemonių, todėl vaikai gali pasiekti netinkamą turinį (pornografija, seksualizuotas turinys).
 - ii. Didžioji dalis patyčių vaizdinės informacijos sukurama mokykloje arba jos teritorijoje (rodo 2024 m. RRT duomenys).

Daugiau argumentų, kodėl mūsų šaliai reikalingas sprendimas nacionaliniu mastu dėl aiškaus draudimo, kuris iš tiesų reiškia ne galimybių atėmimą, o rūpestį, apsaugą ir saugių ribų brėžimą dėl vaikų ir paauglių gerovės – [čia](#).

2. **„Pamokų metu“. Svarbu užtikrinti vaikų ir jaunimo galimybę socializuotis, judėti ir ilsėtis per pertraukas be ekranų.** Paliekant galimybę asmeniniais išmaniaisiais naudotis per pertraukas, kenkiame prioritetui kurti psichologinei gerovei palankią aplinką. Pertraukų metu turi vykti didelė dalis vaikų ir paauglių raidai svarbių uždavinių bei veiklų mokyklos bendruomenės kūrimui, stiprinimui.
 - a. *Socialinių įgūdžių ugdymo svarba.* Pertraukos yra skirtos socialiniam bendravimui, tačiau telefonų naudojimas per jas mažina gyvo bendravimo galimybes. Vaikai ir paaugliai linkę pasinerti į virtualų bendravimą ar socialinius tinklus, vietoje to, kad užmegztų ryšius su bendraamžiais realiame gyvenime.
 - b. *Patyčių ir socialinio spaudimo mažinimas.* Telefonai yra pagrindinė priemonė patyčioms internete plisti. Leidžiant juos naudoti per pertraukas, išlieka galimybė greitai dalintis įžeidžiančiu turiniu, nuotraukomis ar žinutėmis, taip skatinant emocinę įtampą tarp mokinių.
 - c. *Smegenų poilsio būtinybė.* Pertraukos turėtų būti skirtos smegenų poilsiui ir pasiruošimui kitai pamokai. Galimybė naudotis telefonu pertraukų metu palaiko nuolatinį sensorinį dirginimą, kuris trukdo atsigauti nuo informacijos pertekliaus, didina nerimą ir mažina gebėjimą susikaupti.
 - d. *Probleminio interneto naudojimo mažinimas ir mažesnė priklausomybės rizika.* Laikas prie ekrano per pertraukas akumuliuojasi, primename ir pabrėžiame, kad laiko prie ekrano trukmė yra prognostinis probleminio interneto naudojimo (priklausomybės) veiksnys, be to, laiko prie ekranų trukmė siejasi su depresija, nerimu. Jei telefonai leidžiami per pertraukas, mokiniai nepailsi nuo ekranų, o tik dar labiau gilina priklausomybės riziką. Tai ypač pavojinga besivystančiam vaikų ir paauglių smegenų funkcionavimui.

- e. *Skaitmeninio triukšmo eliminavimas*. Vien tik telefono buvimas šalia mažina kognityvinius gebėjimus, nes smegenys dalį resursų skiria pagundai jį tikrinti įveikti. Leidžiant telefonais naudotis per pertraukas, mokiniai grįžta į pamokas su mažesniu dėmesio rezervu ir didesniu noru pasinerti į skaitmeninį pasaulį vos atsiradus galimybei.
- f. *Fizinio aktyvumo skatinimas*. Mokyklose, kuriose telefonai draudžiami ir per pertraukas, mokiniai daugiau juda, bendrauja, dalyvauja žaidimuose ar kitose veiklose, kas yra būtina jų fizinei ir psichikos sveikatai.
- g. *Aiškių ribų ir nuoseklumo užtikrinimas*. Jei telefonai draudžiami tik per pamokas, bet leidžiami per pertraukas, tai sukuria nenuoseklią sistemą, kurioje mokiniams sunku suprasti, kada ir kodėl jiems leidžiama ar draudžiama naudotis telefonais, gausu pagundų. Nuoseklus draudimas ugdymo įstaigose užtikrina aiškesnę discipliną.

3. **Terminas. Sprendimo atidėlioti negalime vėliau nei 2025 m. IV ketv.** 2026-ųjų pabaigoje ko gero gali tekti kalbėti apie būtinybę griežtinti netgi ir mūsų dabar siūlomus draudimus, nes problema itin gili. Šalies psichikos sveikatos ekspertai, sveikatos specialistai vieningi: riba yra peržengta, vaikų ir jaunimo psichikos sveikatos rodikliai prasti ir toliau blogėja, o įtaką tam išmaniųjų technologijų probleminis naudojimas daro didžiulę. Todėl įvykdymo data neturėtų būti vėlesnė nei 2025 m. IV ketv.

Pabrėžiame, kad LR Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoms šiuo klausimu neskirta dėmesio, todėl atsižvelgiant į tai ir į aukščiau dėstomus punktus, prašome koreguoti priemonių plano punktą 3.5.2. formuluojant jį taip:

Teisės aktais įtvirtinti draudimą naudotis asmeniniais išmaniaisiais įrenginiais viso ugdymo proceso metu, taip pat ir per pertraukas ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, nuo 1 iki 10 klasės.

Prašome atsižvelgti į asmeninių išmaniųjų draudimo ugdymo įstaigose iniciatyvą palaikančių organizacijų ir kompetentingų asmenų pritarimą būtent tokiai formuluotei, į pateiktus argumentus, faktus ir tyrimų duomenis, į ekspertų ir mokslininkų rekomendacijas, į išreikštą visuomenės palaikymą.

Dokumentą pasirašo: [Skaitmeninės etikos centro](#) steigėjos Rasa Jauniškienė, Renata Gaudinskaitė, ekspertai prof. dr. Roma Jusienė, dr. Julius Burkauskas, dr. Vilma Jakienė, Katerina Jarmolovičienė, Mindaugas Jasulaitis, Lina Žemaitytė-Kirkman, Gabjota-Rasa Alūzaitė, Dovydas Martinkaitis, Natalija Vėževičienė, Lukas Keraitis.

Skaitmeninės etikos centras
Direktorė
Rasa Jauniškienė